

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2023, sp. zn. 4 Tz 44/2023, ECLI:CZ:NS:2023:4.TZ.44.2023.1

Číslo: 35/2023

Právní věta:

Pokyn dozorujícího státního zástupce policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání obviněného směřuje k vydání konkrétního usnesení. Bylo-li toto usnesení zrušeno, nelze takový pokyn bez dalšího vztahovat na jiná později vydaná usnesení o zahájení trestního stíhání vůči témuž obviněnému v téže věci. Nevydal-li dozorující státní zástupce další pokyn, je příslušný k rozhodnutí o stížnosti proti novému usnesení o zahájení trestního stíhání on sám, a nikoli jemu nadřízený státní zástupce [§ 146 odst. 2 písm. a) tr. ř.].

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.07.2023

Spisová značka: 4 Tz 44/2023

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nadřízený orgán, Řízení o stížnosti

Předpisy: § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. rozhodl, že usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 1. 6. 2020, sp. zn. 25 T 142/2015, byl porušen zákon v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. ve prospěch obviněného M. G.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 1. 6. 2020, sp. zn. 25 T 142/2015, které nabylo právní moci dne 8. 8. 2020, bylo rozhodnuto tak, že se podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrací státnímu zástupci k došetření trestní věc obviněného M. G. pro skutek spočívající v tom, že dne 3. 9. 2008 na parkovišti v XY ulici v XY, poblíž budovy Komerční banky, si měl půjčit od L. M. finanční částku ve výši 2 000 000 Kč v hotovosti, oproti vystavené směnce, která podle dohody zajišťovala splatnost této částky ke dni 3. 9. 2010 s platbami ve výši 100 000 Kč měsíčně od vydání směnky k rukám L. M., přičemž v době vystavení směnky a přijetí finanční hotovosti měl vědět, že svůj závazek

nebude schopen dodržet a uhradit, když ani neměl ve sjednaném termínu mít v úmyslu půjčenou peněžní hotovost vrátit, neboť v tuto dobu neměl mít dostatečný příjem ani majetek k uspokojení jmenovaného věřitele a v době sjednání půjčky měl mít i další nesplacené závazky, a tudíž si měl být vědom skutečnosti, že L. M. měl uvádět úmyslně v omyl ohledně možnosti placení této půjčky, čímž L. M. měl způsobit škodu ve výši 2 000 000 Kč, neboť do současné doby neměl učinit žádnou úhradu; skutek byl kvalifikován jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku.

2. V odůvodnění usnesení Okresní soud v Chomutově konstatoval, že důvodem k vrácení věci státní zástupkyni k došetření byla závažná procesní vada řízení, kterou nelze napravit v řízení před soudem, spočívající v porušení práva obviněného na obhajobu, konkrétně v daném případě vyjádřeného právem na řádný a zákonný přezkum usnesení o zahájení trestního stíhání, neboť podle názoru soudu o stížnosti proti usnesení policejního orgánu ze dne 4. 1. 2018, č. j. KRPU-25154-58/TČ-2014-040381, o zahájení trestního stíhání neměla rozhodovat státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově, nýbrž státní zástupce nadřízeného státního zastupitelství, protože k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání dala policejnímu orgánu pokyn. V této souvislosti uvedl, že státní zástupkyně svůj názor na odůvodněnost trestního stíhání velice explicitně vyjádřila již v usnesení ze dne 27. 3. 2015, č. j. ZN 4487/2014-8, kterým zrušila odložení věci policejním orgánem a na svém názoru setrvala i v usnesení ze dne 19. 12. 2017, č. j. 1 ZT 232/15-72. S ohledem na jednotlivá vyjádření státní zástupkyně měl v této situaci tedy o stížnosti proti usnesení policejního orgánu ze dne 4. 1. 2018, č. j. KRPU-251542-58/TČ-2014-040381, rozhodovat ve smyslu § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. státní zástupce nadřízený, tj. státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

3. Proti usnesení Okresního soudu v Chomutově ze dne 1. 6. 2020, sp. zn. 25 T 142/2015, podal ministr spravedlnosti České republiky stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného M. G. Ve stížnosti pro porušení zákona shrnul dosavadní průběh trestního řízení a dále uvedl, že napadeným usnesením byl ve prospěch obviněného M. G. porušen zákon v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., neboť ve věci mělo být postupováno v souladu s ustanovením § 196 a násl. tr. ř. a mělo být nařízeno hlavní líčení. Zákon byl podle názoru okresního soudu porušen při rozhodování o stížnosti obviněného proti usnesení policejního orgánu ze dne 4. 1. 2018, č. j. KRPU 251542-58/TČ-2014-040381, o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. státní zástupkyní Okresního státního zastupitelství v Chomutově dne 4. 12. 2019 č. j. 1 ZT 232/2015-184.

4. Dále konstatoval, že obecně lze souhlasit s tím, že závažná procesní vada přípravného řízení, kterou nelze napravit v řízení před soudem, je zákonným důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření postupem podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., avšak nelze se ztotožnit s názorem soudu, že k závažné procesní vadě v dané věci došlo tím, že státní zástupkyně při rozhodování o stížnosti obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání nepostupovala zákonně. Nelze tvrdit, že v usnesení ze dne 25. 3. 2015, č. j. ZN 4487/2014-8, je obsažen pokyn státní zástupkyně k zahájení trestního stíhání M. G. podle § 160 odst. 1 tr. ř. pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Lze zrekapitulovat, že policejní orgán odložil trestní věc podle § 159a odst. 1 tr. ř. usnesením ze dne 20. 1. 2015 s odůvodněním, že nebyly naplněny všechny znaky skutkové podstaty prověřovaného trestného činu, zejména podle jeho názoru nebylo prokázáno zavinění pachatele. Proti usnesení o odložení věci poškozený podal stížnost, v níž přednesl argumenty, podle jeho názoru prokazující podvodný úmysl pachatele, státní zástupkyně přiznala důvodnost stížnosti a svým usnesením ze dne 25. 3. 2015 vydaným pod č.j. ZN 4487/2014-8 zmíněné usnesení policejního orgánu podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušila a uložila policejnímu orgánu znovu ve věci jednat a rozhodnout. Policejní orgán po doplnění listinných důkazů (a téměř po třech měsících) dne 12. 6. 2015 pod č. j. KRPU-251542-30/TČ-2014-040381 zahájil

trestní stíhání a v odůvodnění usnesení konstatoval předchozí rozhodnutí o stížnosti státní zástupkyně s tím, že mu bylo uloženo, aby ve věci znovu jednal a rozhodl způsobem podle § 160 odst. 1 tr. ř., nicméně z formulace státní zástupkyně je zřejmé, že takový výslovný pokyn policejnímu orgánu dán nebyl, ačkoli je evidentní, že státní zástupkyně v odůvodnění usnesení vyslovila jednoznačný právní názor na věc. Okresní soud v usnesení o vrácení věci státnímu zástupci k došetření zmínil některá rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, vztahující se k otázce pokynu státního zástupce k zahájení trestního stíhání, přičemž poukázal mj. na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2009, sp. zn. [4 Tz 46/2009](#). V tomto směru je však možno poukázat na přílehlavější rozhodnutí, a to rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2013, sp. zn. [5 Tz 94/2012](#), věnující se podrobnému výkladu pojmů pokyn a souhlas ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř., a v souladu s tím by bylo možno formulaci státní zástupkyně v nyní řešené věci, užitou v odůvodnění zmíněného usnesení, považovat spíše za souhlas, resp. úkon jímž vyjadřuje své kladné stanovisko ke konkrétnímu následnému rozhodnutí policejního orgánu. V souvislosti s nyní posuzovanou věcí je však nutno připomenout především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. [5 Tz 40/2016](#), vztahující se k otázce vymezení dozorových oprávnění státního zástupce, zejména názor Nejvyššího soudu, že není možné užít zcela bezbřehý extenzivní výklad pojmu pokyn nebo souhlas a že v případě opětovného vydání dříve zrušeného usnesení o zahájení trestního stíhání působí pokyn či souhlas pouze ve vztahu ke konkrétnímu usnesení, a nikoli k neurčitému počtu usnesení určitého typu, je zcela vyčerpán již v případě jeho prvního splnění.

5. V nyní řešeném případě je tedy nutno zdůraznit, že formulaci státní zástupkyně použitou v odůvodnění usnesení ze dne 25. 3. 2015, č. j. ZN 4487/2014-8, je možno považovat za souhlas či kladné stanovisko k budoucímu postupu policejního orgánu, ovšem pouze ve vztahu k následně vydanému usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 12. 6. 2015, č. j. KRPU-251542-30/TČ-2014-040381, nikoli však již ve vztahu k dalším budoucím rozhodnutím stejného druhu. Vyjádření názoru státní zástupkyně v rámci usnesení ze dne 19. 12. 2017, č. j. 1 ZT 232/2015-72, jímž rozhodla podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. o zrušení citovaného usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání jako nezákonného, v žádném nelze považovat za pokyn k vydání dalšího usnesení o zahájení trestního stíhání. Ve světle shora uvedené judikatury ve vztahu k této otázce nelze zmíněnou formulaci v žádném případě považovat za jednoznačný a výslovný pokyn policejnímu orgánu k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání. Z jazykového výkladu formulace státní zástupkyně je zcela zřejmé, že předpokládaným způsobem následného rozhodnutí policejního orgánu byla jak varianta zahájení trestního stíhání, tak i možnost odložení věci v případě dodatečného zjištění skutečností způsobujících promlčení trestního stíhání. S ohledem na výše uvedené proto usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově ze dne 4. 12. 2019, č. j. 1 ZT 232/2015-184, jímž rozhodla o stížnosti obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. ze dne 4. 1. 2018, č. j. KRPU-251542-58/TČ-2014-040381, není nezákonné. Nebyl dán zákonný důvod k tomu, aby ve smyslu ustanovení § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. o zmíněné stížnosti rozhodoval státní zástupce nadřízeného Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem, neboť dozorová státní zástupkyně k vydání stížností napadeného usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání nedala pokyn ani nevyslovila souhlas s tímto postupem. Pouze je možno konstatovat, že předmětné usnesení státní zástupkyně bylo vydáno nadbytečně. Situaci možného pomínutí důvodů vedení řízení proti uprchlému ve kterékoli fázi trestního řízení totiž předpokládá ustanovení § 306a tr. ř., podle kterého se v takovém případě pokračuje v řízení podle obecných ustanovení trestního řádu, aniž by bylo nutno vydávat jakékoli další procesní rozhodnutí deklarující tuto skutečnost.

6. Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř., že usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 1. 6. 2020, sp. zn. 25 T 142/2015, byl porušen zákon ve prospěch obviněného M. G. v ustanoveních § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., v § 196 odst. 1 tr. ř. a § 198 tr. ř.

7. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve svém písemném vyjádření k podané stížnosti pro porušení zákona uvedl, že se se stížností pro porušení zákona tak, jak byla koncipována ministrem spravedlnosti, ztotožňuje a navrhl, aby Nejvyšší soud postupoval podle bodu 36 stížnosti pro porušení zákona obsahujícího závěrečný návrh.

III.

Přípustnost a důvodnost stížnosti pro porušení zákona

8. Nejvyšší soud jako soud příslušný k vedení řízení o stížnosti pro porušení zákona (§ 266 odst. 1 tr. ř.) přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. napadené rozhodnutí i předcházející řízení a shledal, že zákon byl porušen.

9. Z předloženého spisového materiálu Nejvyšší soud zjistil, že v dané věci byly zahájeny úkony trestního řízení dne 11. 11. 2014 na základě trestního oznámení poškozeného L. M. (dále jen poškozený) ze dne 30. 10. 2014. Dne 20. 1. 2015 policejní orgán pod č.j. KRPU-251542-20/TČ-2014-040381 usnesením rozhodl o odložení věci podle § 159a odst. 1 tr. ř., neboť ve věci nejde o podezření z trestného činu a není namístě věc vyřídit jinak s odůvodněním, že se nepodařilo prokázat zavinění podezřelého ve formě úmyslu neuhradit poškozenému půjčenou částku. Poškozený následně podal proti uvedenému usnesení stížnost.

10. Usnesením ze dne 25. 3. 2015, č. j. ZN 4487/2014-8, státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově ke stížnosti poškozeného L. M. usnesení policejního orgánu ze dne 20. 1. 2015, č. j. KRPU-251542-20/TČ-2014-040381, podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušila a uložila policejnímu orgánu znovu ve věci jednat a rozhodnout. V odůvodnění usnesení státní zástupkyně uznala opodstatněnost stížnostních argumentů poškozeného a v závěru mimo jiné konstatovala, že již v tomto stadiu řízení je podezření, že naplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. natolik silné, že dosavadní výsledky šetření postačí jako podklad pro zahájení trestního stíhání a současně vyslovila názor, že trestní stíhání pachatele není dosud promlčeno s odkazem na ustanovení § 34 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku.

11. Následně policejní orgán po doplnění dokazování o listinné důkazy vztahující se k podnikatelské činnosti a příjmům obviněného M. G. vydal dne 12. 6. 2015 pod č. j. KRPU-251542-30/TČ-2014-040381 usnesení o zahájení trestního stíhání obviněného M. G., jako uprchlého, podle § 160 odst. 1 tr. ř. s odkazem na § 302 tr. ř., pro skutek právně kvalifikovaný jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., jehož se měl dopustit tím, že dne 3. 9. 2008 v XY, na parkovišti v ul. XY si půjčil od L. M. finanční hotovost ve výši 2 000 000 Kč, zajištěnou vystavenou směnkou splatnou ke dni 3. 9. 2010 s tím, že půjčenou finanční hotovost bude splácet měsíčními splátkami, každou ve výši 100 000 Kč k rukám L. M., ačkoliv již od počátku neměl v úmyslu zapůjčenou finanční hotovost v daném termínu vrátit, neboť neměl dostatečný příjem ani majetek, ze kterého by svého věřitele uspokojil a měl i další nesplacené závazky, tedy zatajil podstatné náležitosti při poskytnutí půjčky a byl si tedy vědom skutečnosti, že L. M. uvádí úmyslně v omyl ohledně možnosti splacení půjčky a svým jednáním tak poškozenému L. M. způsobil škodu v celkové výši 2 000 000 Kč. Usnesení bylo doručeno ustanovenému obhájci a nabylo právní moci dne 4. 7. 2015.

12. Dne 25. 8. 2015 podala státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově na obviněného M. G. k Okresnímu soudu v Chomutově obžalobu s návrhem podle § 305 tr. ř. na konání řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř. pro skutek právně kvalifikovaný jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 15. 9. 2015, č. j. 25 T 142/2015-181, byla ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. 11. 2015, č. j. 5 To 430/2015-190, věc podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrácena státní zástupkyni k došetření s tím, že nebyly naplněny podmínky pro konání řízení proti uprchlému

ve smyslu ustanovení § 302 a násl. tr. ř. Z uvedených důvodů státní zástupkyně dne 15. 2. 2016 uložila policejnímu orgánu provedení úkonů směřujících ke zjištění pobytu obviněného a jeho vědomosti o trestním stíhání. Po doplnění vyšetřování v požadovaném směru byl spisový materiál předložen státní zástupkyni s návrhem na podání obžaloby.

13. Dne 21. 6. 2016 byla k Okresnímu soudu v Chomutově pod č. j. 1 ZT 232/2015-35 podána na obviněného M. G. nová obžaloba, znovu s návrhem podle § 305 tr. ř., na konání řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., pro totožný skutek právně kvalifikovaný jako trestný čin podvodu podle § 250 odst.1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 22. 7. 2016, č. j. 25 T 142/2015-215, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. 8. 2016, č. j. 5 To 431/2016-222, byla věc opět podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrácena státní zástupkyni k došetření. Důvodem vrácení trestní věci státní zástupkyni k došetření bylo, že soudy ani po doplnění vyšetřování neshledaly zákonné důvody pro vedení trestního řízení proti uprchlému podle § 302 tr. ř. a požadovaly opatřit důkazy k pobytu obviněného a provést úkony k zajištění jeho účasti na trestním stíhání. Z odůvodnění usnesení krajského soudu vyplývá, že důvodem vrácení věci k došetření byla výhradně zmíněná procesní vada, nikoli nezákonnost či nedůvodnost trestního stíhání obviněného pro skutek popsany v usnesení o zahájení trestního stíhání a v obžalobě státní zástupkyně, přičemž současně nebyla řešena ani otázka vadné právní kvalifikace, ani otázka případné nepřipustnosti trestního stíhání z důvodu promlčení.

14. V návaznosti na výše uvedené pravomocné rozhodnutí soudu o vrácení věci k došetření státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově svým usnesením vydaným dne 19. 12. 2017 pod č.j. 1 ZT 232/2015-72 rozhodla podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. o zrušení usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání obviněného M. G. podle § 160 odst. 1 tr. ř. ze dne 12. 6. 2015, č. j. KRPU-251542-30/TČ-2014-040381, jako nezákonného, neboť, jak vyplývá z odůvodnění usnesení, dospěla k závěru, že při respektování názoru soudů o neexistenci zákonných podmínek pro řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. tr. ř., se usnesení o zahájení trestního stíhání stává nezákonným a je třeba jej zrušit. Dále v odůvodnění usnesení vyslovila názor, že v průběhu dalšího řízení „je nutno zabývat se také otázkou promlčení s ohledem na délku doby 9 let, jež uplynula od spáchání skutku s tím, že v případě zjištění okolností způsobující zastavení či přerušování promlčecí doby, je na místě vydat usnesení nové, v souladu se zákonem a učinit jeho pokus o jeho doručení obviněnému cestou právní pomoci do USA“.

15. Dne 4. 1. 2018 vydal policejní orgán Policie ČR, KŘP Ústeckého kraje, SKPV, Územní odbor XY, Oddělení hospodářské kriminality pod č.j. KRPU-25154-58/TČ-2014-040381 usnesení o zahájení trestního stíhání obviněného M. G. podle § 160 odst. 1 tr. ř. pro skutek právně kvalifikovaný jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku, přičemž popis skutku v uvedeném usnesení se v podstatě shoduje s popisem skutku uvedeným v usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 12. 6. 2015, č. j. KRPU-251542-30/TČ-2014-040381. V odůvodnění usnesení se policejní orgán zabýval zvolenou právní kvalifikací skutku s ohledem na ustanovení § 2 odst. 1 tr. zákoníku a rovněž i řešil otázku promlčení. Usnesení bylo doručeno ustanovené obhájce JUDr. J. M. dne 6. 11. 2019 a obviněnému cestou právní pomoci dne 28. 10. 2019. Proti předmětnému usnesení o zahájení trestního stíhání podal stížnost dne 6. 11. 2019 obviněný ústně do protokolu v rámci výsledku konaného prostřednictvím videokonference a dále písemně prostřednictvím obhájce dne 8. 11. 2019. Následně státní zástupkyně usnesením ze dne 4. 12. 2019, č. j. 1 ZT 232/2015-184, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost obviněného M. G. proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání ze dne 4. 1. 2018 zamítla jako nedůvodnou.

16. Dne 12. 5. 2020 podala státní zástupkyně na obviněného M. G. k Okresnímu soudu v Chomutově další (v pořadí třetí) obžalobu č. j. 1 ZT 232/2015-190, pro skutek právně kvalifikovaný jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku.

17. Usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 1. 6. 2020, č. j. 25 T 142/2015-527, bylo rozhodnuto tak, že věc byla podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrácena státnímu zástupci k došetření. V odůvodnění usnesení okresní soud uvedl, že důvodem k vrácení věci k došetření byla závažná procesní vada řízení, kterou nelze napravit v řízení před soudem, spočívající v porušení práva obviněného na obhajobu, v tomto případě vyjádřeného právem na řádný a zákonný přezkum usnesení o zahájení trestního stíhání, neboť podle názoru soudu o stížnosti proti usnesení policejního orgánu ze dne 4. 1. 2018, č. j. KRPU-25154-58/TČ-2014-040381, o zahájení trestního stíhání neměla rozhodovat státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově, nýbrž státní zástupce nadřízeného státního zastupitelství, neboť k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání dala policejnímu orgánu pokyn. V této souvislosti uvedl, že státní zástupkyně svůj názor na odůvodněnost trestního stíhání velice explicitně vyjádřila již v usnesení ze dne 27. 3. 2015, č. j. ZN 4487/2014-8, kterým zrušila odložení věci policejním orgánem a na svém názoru setrvala i v usnesení ze dne 19. 12. 2017, č. j. 1 ZT 232/15-72. S ohledem na jednotlivá vyjádření státní zástupkyně soud vyjádřil přesvědčení, že policejní orgán vydal předmětné usnesení o zahájení trestního stíhání na výslovný, opakovaný pokyn státní zástupkyně, který byl v rozporu s původním názorem policejního orgánu (který věc původně odložil). Za této situace měl tedy o stížnosti proti usnesení policejního orgánu ze dne 4. 1. 2018, č. j. KRPU-251542-58/TČ-2014-040381, rozhodovat ve smyslu § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. státní zástupce nadřízený, tj. státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem. Proti usnesení Okresního soudu v Chomutově ze dne 1. 6. 2020, č. j. 25 T 142/2015-527, jímž byla trestní věc obviněného M. G. podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrácena státnímu zástupci k došetření, nepodali ani obviněný ani státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově stížnost a rozhodnutí nabylo právní moci dne 8. 8. 2020.

18. Stížností pro porušení zákona je tvrzeno porušení zákona napadeného usnesení v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

19. Podle § 186 písm. e) tr. ř. předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby, má-li za to, že přípravné řízení nebylo provedeno podle zákona, neboť v něm byly závažným způsobem porušeny procesní předpisy, zejména ustanovení zajišťující právo obhajoby, a takové porušení procesních předpisů nelze napravit v řízení před soudem.

20. Podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. po předběžném projednání obžaloby soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření, je-li toho třeba k odstranění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem, nebo k objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení.

21. Obecně lze souhlasit s tím, že závažná procesní vada přípravného řízení, kterou nelze napravit v řízení před soudem, je zákonným důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření postupem dle § 188 písm. e) tr. ř. Nelze se však ztotožnit s názorem Okresního soudu v Chomutově, že k závažné procesní vadě v dané věci došlo tím, že státní zástupkyně při rozhodování o stížnosti obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání nepostupovala zákonně, a to z níže rozvedených důvodů.

22. Výkladu otázky vymezení dozorových oprávnění státního zástupce se opakovaně věnoval ve své judikatuře Nejvyšší soud. V usnesení ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. [5 Tz 40/2016](#), Nejvyšší soud vyslovil názor, že nelze zcela potlačit dozorové oprávnění státního zástupce do té míry, aby došlo k vyloučení jakékoli komunikace mezi ním a policejním orgánem. K vyloučení státního zástupce z možnosti rozhodovat o opravném prostředku nemůže dojít jen tím, že jakékoliv pokyny a dozorová činnost vůči policejnímu orgánu budou *a priori* považovány za vyjádření souhlasu s budoucím procesním postupem policejního orgánu. Není možné užít zcela bezbřehý extenzivní výklad pojmu pokyn nebo

souhlas. Takový výklad by totiž mohl vést k absurdním důsledkům, buď na straně jedné k zásadnímu oslabení pozice dozorového státního zástupce a k extrémnímu zúžení možností aktivního vedení policejního orgánu již ve fázi prověřování, nebo na straně druhé k zásadnímu přesunutí rozsáhlé agendy rozhodování o stížnostech proti usnesením policejního orgánu na státní zastupitelství vyšších stupňů v soustavě státního zastupitelství. Nad rámec uvedeného se Nejvyšší soud vyjádřil rovněž k situaci opětovného vydání dříve zrušeného usnesení o zahájení trestního stíhání s tím, že pokyn státního zástupce k vydání určitého usnesení přitom působí pouze ve vztahu ke konkrétnímu usnesení, a nikoli k neurčitému počtu usnesení určitého typu, je proto zcela vyčerpán již v případě jeho prvního splnění.

23. V rozsudku ze dne 23. 1. 2013, sp. zn. [5 Tz 94/2012](#), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že pokynem podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. rozumí nejen pokyn vydaný podle § 12d odst. 1 a 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, nebo pokyn podle § 174 odst. 2 písm. a) a d) tr. ř., ale také jiné úkony státního zástupce výslovně neoznačené jako pokyn, jestliže však vyjadřují jednoznačný názor na otázku důležitou pro řešení věci. Přitom postačí uvedení těchto úkonů jen v odůvodnění usnesení či v písemně zachycené zprávě o prověrce trestního spisu v rámci dozorové činnosti státního zástupce. Za souhlas podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. je třeba považovat nejen úkony takto v zákoně výslovně označené, ale také další úkony státního zástupce, kterými vyjadřuje své kladné stanovisko ke konkrétnímu rozhodnutí policejního orgánu. V odůvodnění Nejvyšší soud připomněl, že státní zástupce je oprávněn v rámci dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení usměrňovat činnost policejního orgánu a v rámci tohoto oprávnění také vyjádřit právní názor na posuzovanou věc. Za souhlas ve smyslu § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. proto lze považovat nejen úkon státního zástupce takto výslovně označený a vyžadovaný (např. podle § 76 odst. 1, § 79 odst. 1, § 79a odst. 1, § 79c odst. 2, § 79e odst. 1, § 83b odst. 1 tr. ř. a dalších ustanovení), ale podobně, jak bylo výše uvedeno ohledně pojmu pokyn, též další úkony státního zástupce, jimiž vyjadřuje své kladné stanovisko ke konkrétnímu rozhodnutí policejního orgánu. Takový souhlas pak může být rovněž obsažen i v písemně zachycené zprávě o prověrce trestního spisu v rámci dozoru státního zástupce nad zachováváním zákona v přípravném řízení (§ 157 odst. 2, § 174 tr. ř.).

24. Na zmíněnou judikaturu navazují další rozhodnutí Nejvyššího soudu, např. jeho usnesení ze dne 14. 2. 2017, sp. zn. [4 Tz 2/2017](#), ve věci, v níž státní zástupkyně k důvodnosti trestního stíhání uvedla: „Na policejním orgánu nyní bude, aby vydal nové usnesení o zahájení trestního stíhání, v němž výrok usnesení bude obsahovat takový popis skutku, aby nemohl být zaměněn s jiným.“. V dalším přípisu popsala, „jaké obsahové náležitosti má mít popis skutku a o jaké důkazy má policejní orgán skutek opřít. Současně v tomto přípisu dozorová státní zástupkyně uvedla, že doručení nového usnesení o zahájení trestního stíhání očekává ve lhůtě do 25. 2. 2016“. Nejvyšší soud dovodil, že tímto způsobem ovlivnila, resp. přímo řídila postup policejního orgánu a před vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání obviněných jednak vyslovila svůj právní názor na důvodnost trestního stíhání, jednak učinila jednoznačný a závazný pokyn směřující k vydání konkrétního rozhodnutí. Z tohoto důvodu již nebyla příslušná k rozhodnutí o podané stížnosti obviněných proti nově vydanému usnesení o zahájení trestního stíhání.

25. Je třeba zopakovat, že policejní orgán odložil trestní věc podle § 159a odst. 1 tr. ř. usnesením ze dne 20. 1. 2015 s odůvodněním, že nebyly naplněny všechny znaky skutkové podstaty prověřovaného trestného činu, neboť nelze prokázat úmyslné zavinění pachatele. Proti usnesení o odložení věci podal poškozený stížnost. Na základě této stížnosti státní zástupkyně usnesením ze dne 25. 3. 2015 zrušila usnesení policejního orgánu (ze dne 20. 1. 2015) a uložila policejnímu orgánu znovu ve věci jednat a rozhodnout. Nelze se ztotožnit s názorem obsaženým ve stížnosti pro porušení zákona, že v předmětném usnesení není obsažen pokyn státní zástupkyně k zahájení trestního stíhání obviněného, ale spíše souhlas, resp. úkon, jímž vyjadřuje své kladné stanovisko ke konkrétnímu následnému

rozhodnutí policejního orgánu. S přihlédnutím k výše uvedené judikatuře je nutné uvést, že formulaci použitou státní zástupkyní [již v tomto stadiu řízení je podezření, že naplnil všechny znaky skutkové podstaty tr. činu podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák., natolik silné, že dosavadní výsledky šetření postačí jako podklad pro zahájení tr. stíhání] v odůvodnění usnesení již lze považovat za pokyn policejnímu orgánu.

26. S ohledem na výše uvedenou judikaturu je zjevné, že usnesení ze dne 19. 12. 2017, č. j. 1 ZT 232/2015-72, kterým bylo rozhodnuto podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. o zrušení usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání (ze dne 12. 6. 2015) jako nezákonného, nelze považovat za pokyn k vydání dalšího usnesení o zahájení trestního stíhání. Státní zástupkyně v odůvodnění usnesení uvedla, že nezákonnost usnesení spatřuje v návaznosti na předchozí rozhodnutí soudů konstatující nesplnění podmínek vedení řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. Dále uvedla, že v průběhu dalšího řízení „... je třeba zabývat se i otázkou promlčení vzhledem k tomu, že od spáchání činu uplynulo zhruba 9 let. Pokud by se našly okolnosti promlčecí dobu přerušující či zastavující, pak je namístě vydat usnesení nové ...“. Vzhledem k citované judikatuře rozhodně nelze zmíněnou formulaci chápat jako jednoznačný a výslovný pokyn policejnímu orgánu k vydání usnesení o zahájení trestního stíhání. Za použití jazykového výkladu lze dospět k závěru, že předpokládaným způsobem následného rozhodnutí policejního orgánu mohla být jak varianta zahájení trestního stíhání, tak i možnost odložení věci v případě dodatečného zjištění skutečností způsobujících promlčení trestního stíhání.

27. V souvislosti s nyní posuzovanou věcí je třeba znovu připomenout usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. [5 Tz 40/2016](#), vztahující se k otázce vymezení dozorových oprávnění státního zástupce, především názor Nejvyššího soudu, že není možné užít zcela bezbřehý extenzivní výklad pojmu pokyn nebo souhlas, a že v případě opětovného vydání dříve zrušeného usnesení o zahájení trestního stíhání působí pokyn či souhlas pouze ve vztahu ke konkrétnímu usnesení, a nikoli k neurčitému počtu usnesení určitého typu, a je zcela vyčerpán již v případě jeho prvního splnění.

28. V posuzovaném případě je sice možno formulaci státní zástupkyně použitou v odůvodnění usnesení ze dne 25. 3. 2015 považovat za pokyn ohledně budoucího postupu policejního orgánu, avšak pouze ve vztahu k následně vydanému usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 12. 6. 2015, č. j. KRPU-251542-30/TČ-2014-040381, nikoli však ve vztahu k dalším budoucím rozhodnutím stejného druhu.

29. Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že při druhém zahájení trestního stíhání usnesením policejního orgánu (ze dne 4. 1. 2018) již nepůsobil dřívější pokyn k postupu policejního orgánu vydaný státní zástupkyní Okresního státního zastupitelství v Chomutově v usnesení ze dne 25. 3. 2015, protože ten byl „konzumován“ prvním usnesením o zahájení trestního stíhání ze dne 12. 6. 2015. Pokyn státního zástupce k vydání určitého usnesení přitom působí pouze ve vztahu ke konkrétnímu usnesení, a nikoli k neurčitému počtu usnesení určitého typu, je zcela vyčerpán již v případě jeho prvního splnění. Není tak možné konstruovat, že i v době v pořadí druhého zahájení trestního stíhání obviněného (ze dne 4. 1. 2018) přetrvávaly účinky pokynu k zahájení trestního stíhání vydaného dne 25. 3. 2015.

30. Proto lze dospět k závěru, že usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Chomutově ze dne 4. 12. 2019, č. j. 1 ZT 232/2015-184, jímž rozhodla o stížnosti obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. ze dne 4. 1. 2018, č. j. KRPU-251542-58/TČ-2014-040381, není nezákonné.

31. Vzhledem k tomu, že důvod, pro který okresní soud rozhodl o vrácení věci státnímu zástupci k došetření, se mívá s okruhem zákonem vymezených možností k takovému postupu v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., Nejvyšší soud vyhověl stížnosti pro porušení zákona podanou ministrem

spravedlnosti.

32. Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 1. 6. 2020, sp. zn. 25 T 142/2015, byl porušen zákon v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., a to ve prospěch obviněného M. G.

33. Vzhledem ke skutečnosti, že Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona ve prospěch obviněného, rozhodl pouze tzv. akademickým výrokem podle ustanovení § 268 odst. 2 tr. ř., aniž by zrušil napadené rozhodnutí nebo předcházející řízení. Vzhledem ke znění ustanovení § 269 odst. 2 tr. ř. nemohl Nejvyšší soud současně zrušit napadené rozhodnutí nebo jeho část, popřípadě též vadné řízení mu předcházející, neboť shledal jiné porušení zákona než v neprospěch obviněného.